

YEREL VE GENİŞ ALAN AĞLARININ MUHASEBEDE KULLANIMI

Yard.Doç.Dr. Berna DEMİR
Anadolu Üniversitesi
Bozüyük Meslek Yüksekokulu
Muhasebe Programı

ABSTRACT

Accounting is a system with the task of gathering and evaluating business-related financial information and, then, reporting the results to the management. The degree of the success of the system, which provides the management with the relevant information, may depend on its flexibility of meeting the needs of the related groups expecting to be informed. To serve for the purpose, the accounting system should be supported with the most up-to-date equipments and procedures. This is the reason why modern computers and communication networks that facilitate multi-way information flow between departments, as well as the integrated database, are all needed to be widely used in accounting process.

ÖZET

Muhasebe, işletme ile ilgili finansal bilgileri toplayıp değerlendirmek ve sonuçlar hakkında raporlarla yönetime bilgi sağlamak görevini üstlenen ve ilgili grupların bilgi gereksinimlerini karşılayabileceği ölçüde başarılı olabilecek bir sistemdir. Muhasebe sisteminin kendisinden bekleneni yerine getirebilmesi için en modern araç ve yöntemlerle desteklenmesi gerekmektedir. Bu nedenle bilgisayarlar ve bölümler arasında bilgi alışverişini sağlayan iletişim ağları ve entegre veritabanları muhasebede yaygın bir şekilde kullanılmaktadır.

GİRİŞ

İşletmelerin büyümeleri, dışa açılmaları ve rekabet ortamının artması gibi sebepler işletme ile ilgili bilgilerin özellikle muhasebede üretilen finansal bilgilerin önemini arttırmış ve bu bilgilerin tam, doğru ve zamanında elde edilmesi gereksinimi doğmuştur. Bu gelişmeler ışığında, defter tutma kavramı ile eş anlamlı olmaktan çıkıp, raporlama, analiz ve yorumlama kavramlarını da içine alarak çok daha kapsamlı bir hale gelen muhasebe, işletme yönetimi ve diğer kullanıcılar tarafından vazgeçilemez olmuştur.

Muhasebeden beklentilerin ve muhasebe bilgi kullanıcılarının artması, muhasebede üretilen ve iletilen bilgilerin yoğunluğu muhasebede işlemlerin ve bilgi sunumunun el ile (manual) yürütülmesini olanaksız kılmaktadır. Muhasebe bilgilerinden yararlanan kişilere gerekli olan iç ve dış bilgilerin etkin bir şekilde sunulması ve bu bilgilerin karar alma sürecinde kullanılabilmesi için bilgi akışının düzenli olması, işletme içi veya dışındaki kullanıcıların veri veya bilgilere çabuk ulaşılabilmesi, bilginin zamanında iletilmesi gereklidir. Bu durum muhasebe bilgilerinin oluşturulması ve iletilmesinde telefon hatları, uydu gibi iletme yolları ile bilgisayarları birbirine bağlayan yerel ve geniş alan ağlarının ve diğer teknolojik donanımların ve yazılımların kullanımını gerektirir.

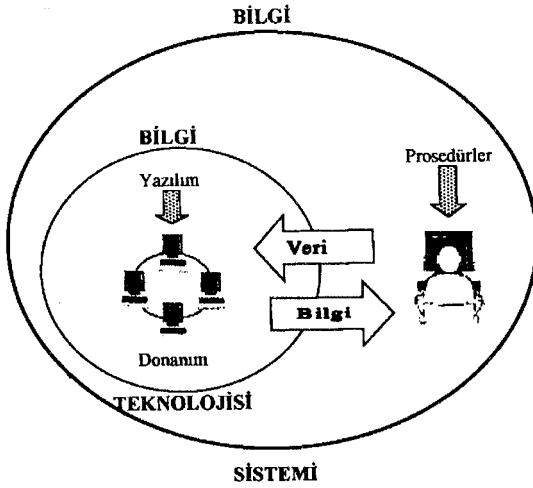
2. AĞ KULLANIMINDA TEKNOLOJİK YAPI

Ağ teknolojilerinin kavranabilmesi için öncelikle bilgisayar destekli bilgi sistemlerini kısaca açıklamak yararlı olacaktır.

Bilgisayar destekli bilgi sistemi, *bilgi teknolojisi* (donanım, yazılım, veri, veri tabanı), *insan* ve istenen görevi yerine getirmede gereksinim duyulan *prosedürlerin* bir bileşimidir ve kullanıcılara gereksinim duydukları bilgiyi tam, doğru ve zamanında sağlamak amacıyla oluşturulur. Şekil 1'de görüldüğü gibi bu bileşenleri kullanarak bilgisayarlar veri girişi, veriyi bilgiye dönüştürme (bilgi işleme) ve bilgi çıkışı işlevlerini yerine getirirler¹.

İşletmelerin büyümeleri ve dışa açılmaları ile iletilecek bilgilerin miktar olarak artması ve bilgiyi gönderen ve alan kişiler arasındaki mesafelerin büyümesi gibi sebepler ile işletmelerde bilgisayar destekli bilgi sistemlerinin kullanılması ön plana çıkmıştır. Böyle bir sistem için, küçük işletmelerde birkaç bilgisayar yeterli olurken büyük işletmeler; işletmenin tüm bölümleriyle entegrasyonu sağlamak, diğer işletmelerle bilgi alışverişinde bulunmak ve hatta tüm dünyaya açılmak için çok büyük yatırımlar yaparak büyük sistemler kurmaktadır.

¹ Judith C. SIMON, **Understanding & Using Information Technology**, West Publishing Company, St. Paul, Mineapolis 1996, s. 30.

Şekil 1: Bilgisayar Destekli Bilgi Sistemi.

Bilgi teknolojisi, bilgiyi toplamak, saklamak, işlemek ve dağıtmak için kullanılan araçlar ve yöntemlere verilen isimdir². İletişim teknolojisini de kapsayan bilgi teknolojisi, bilgi sistemleri tarafından gereksinim duyulan *donanım*, *yazılım*, *veri* ve *veri tabanının* bir bileşimidir.

Donanım, verinin işlenip bilgiye dönüşmesinde ve kullanıcılara iletilmesinde gerekli olan, bilgisayar, iletişim ağları, telefon hatları, veri depolama aygıtları, yazıcılar ve modemler gibi iletişim araçlarıdır. Bu araçlar bilgiyi saklar, işler, yayar ve iletir. Diğer donanımların işlevlerini yerine getirebilmeleri için bilgisayara bağlı olmaları gerekir. Bilgisayara bağlanmadan bu donanımların kullanılması mümkün değildir. Bu nedenle bilgi sistemlerinde bilgisayarlar çok büyük bir önem taşımaktadırlar. İşletmelerde bu donanımların kullanılması ile de bilgisayarlar, çevrim içi (on-line) çalışan ve pek çok kullanıcının ortak verilere eriştiği bir yapıya ulaşmıştır.

Bilgi teknolojisinin donanımlarından birisi olan iletişim ağları işletmelerde iki şekilde kurulabilir. Bunlar;

- Yerel Alan Ağları (LAN-Local Area Networks)
- Geniş Alan Ağları (WAN-Wide Area Networks)'dir.

Yerel Alan Ağları (Intranet)'nda bilgisayarlar "*yerel*" bir alanda iletişim ağı ile birbirlerine bağlıdır. Yerel ağın sadece işletme içinde kurulması gerekmez. İşletmenin içinde bulunan birimler, işletmenin bağlı bulunduğu holding ve aynı holding'e bağlı diğer işletmeler arasında kurulan ağda yerel alan ağıdır. Bu ağı kullanabilecek kişiler sadece işletmede çalışanlar ve işletmenin

² G. Jack BOLOGNA ve Anthony M. WALSH, **The Accountant's Handbook of Information Technology**, John Wiley, New York 1997, s.1.

izin verdiği kişilerdir. Burada işletmenin hakimiyeti söz konusudur ve bu doğrultuda hareket edilir. Yerel bağlantılar daha çok koaksiyel kablolar ya da fiber optik kablolar kullanılarak yapılar Bilgisayarlar arası iletişimi sağlamak üzere geliştirilen bu ağlar işletmelerde yaygın olarak kullanılmaktadırlar.

Geniş alan ağları (WAN) ise, bir veya daha fazla yerel alan ağını içerir. Birçok kullanıcıları vardır. Bilgisayarlar "geniş" bir alanda iletişim ağı ile birbirlerine bağlıdırlar. Geniş alan ağları, bir ülkeye yayılmış bir bilgisayar ağı olabileceği gibi tüm dünyaya da yayılabilir. Bu ağlardan günümüzde en yaygın olarak kullanılanı INTERNET'tir. İnternet hizmetlerine örnek olarak elektronik-posta (e-mail), World-Wide Web (WWW), FTP (Dosya Transferi), elektronik ticaret (e-ticaret) verilebilir.

Donanımlar bilgi teknolojilerinin önemli bileşenleridir ancak bu donanımların kullanılması için gerekli yazılımlar bilgisayara yüklenmezse işlevlerini yerine getiremezler. Bu nedenle gerekli sistem ve iletişim yazılımları bilgisayarlara yüklenerek bu donanımların bilgisayara tanıtılması gerekir. Ayrıca kullanıcılar tarafından girilen verilerin işlenip bilgiye dönüşmesi ve raporlar alınabilmesi için de gerekli uygulama yazılımları (örneğin; muhasebe yazılımları, elektronik tablolar yazılımları gibi) bilgisayara yüklenmelidir.

Veri de bilgi teknolojisinin bir bileşenidir. Bilgi sistemlerinde amaç karar vermeye yardımcı olacak bilgiyi sağlamak olduğuna göre donanım ve yazılım kullanılarak işlenecek veriye gereksinim vardır. Veri bir anlamda işlenmiş bilgidir. Veriler tek başlarına bir anlam ifade etmezler fakat bilgiye dönüştükleri zaman işletme için çok büyük önem kazanırlar. Örneğin, yıl içinde mal satışı ile ilgili bir çok fatura ve senet kesilir. Bunların işlenmeden önce işletme için pek anlamları olmaz. Bu faturalar ve senetler, her işlemde ayrı ayrı veya biriktirilip yığın halinde bilgisayara girildiği zaman (işlendiğinde) işletmenin mal satışından doğan vadeli alacakları veya işletme kasasına giren nakit ortaya çıkar. Bu sonuç verilerin bilgiye dönüştüğünü gösterir³.

Veri tabanı, tanımlanmış bir konuda, tekrar etmeyen ve yapısal bilgiler toplamıdır. Tamlik, veri tabanının belirlenmiş bir konudaki bütün bilgileri kapsamaması özelliğidir. Örneğin, bir müşteri veri tabanı, müşteriler hakkındaki tüm bilgileri verir. Tamlik, konu hakkında sorulabilecek tüm soruların yanıtlanabilmesi için gereklidir. Tekrarın önlenmesi, hiçbir verinin birden çok yerde saklanmamasıdır. İşletmelerde, genellikle finansal kayıtlar farklı bölümlerde tutulmaktadır. Örneğin, stoklar yardımcı defteri muhasebe bölümünde, ikinci bir stok kayıt seti stok kontrol bölümünde ve üçüncü bir stok kayıt seti de ambarda tutuluyor olabilir. Bu tür bölünme veya bölümlendirme elbette bir gerekliliğin sonucudur. Ancak bu üç setin yalnızca bir tek sete indirgenemilme-

³ Berna DEMİR, **Muhasebe İletişimi ve Muhasebe İletişim Teknolojisi: CAMİŞ Ambalaj Sanayii A.Ş. Eskişehir Fabrikasında Bir Uygulama**, Basılmamış Doktora Tezi, Eskişehir 1999, s. 94

sinin önemli ölçüde bilgi tasarrufunu sağlayacağı da açıktır. Bilgisayar destekli bilgi işleminin teknolojik avantajlarını kullanarak böyle bir uygulamaya olanak veren sistem veri tabanıdır⁴.

İşletmeler tarafından geliştirilen veri tabanlarına sadece bir bilgisayardan tek bir kişinin girebilmesi, bilgi girişi ve tarama yapması devri kapanmıştır. İşletmeler, telefon, modem ve kablo bağlantısı ile bir çok bilgisayarı bağlayarak veri tabanını daha çok kişinin istifadesine sunmak yoluna gitmektedirler. İşletmeler, yerel ve geniş alan ağları aracılığı ile veri tabanlarına girilmiş verileri, işletme içindeki veya dışındaki kişilere hatta dünyanın bir ucundan başka bir ucuna iletebilirler. "Gerçek zamanlı" veri işleme yöntemi kullanılarak bilgiye her an ve her yerden ulaşılabilir. Merkezce üretilmiş bir bilgi, farklı birimlere aynı anda gönderilebilir.

Bilgi teknolojisinin entegre bilgisayar kullanımı ve telekomünikasyon vasıtasıyla işletmelere sağladığı olanaklar⁵ ;

- Veri ve bilgi işleme hızını ve kapasitesini arttırması,
- Bilgi sistemleri arasında bilginin çok geniş dağılımı ve iletişimi,
- Yerel ve uzak (remote) veri depolama aygıtlarına giriş,
- İşletmeye dünya çapında rekabet olanağı veren etkili ve verimli bilgi denetimidir.

3. MUHASEBEDE YEREL VE GENİŞ ALAN AĞLARININ KULLANIMI

İşletmeler faaliyet sistemlerine, faaliyet hacimlerine, örgütlenme şekillerine, yönetim anlayışlarına, yasal düzenlemelere ve içinde buldukları diğer koşullara göre birçok alt bilgi sistemi geliştirmek, kurmak ve çalıştırmak durumunda kalırlar. Örneğin; üretim, pazarlama, insan kaynakları, muhasebe bilgi sistemi gibi. Bilgi sistemleri yalnızca bu kadar değildir. İşletmeden işletmeye farklılık gösterirler. Üretim, pazarlama, insan kaynakları ve muhasebe bilgi sistemleri sistem kavramı gereği olarak birbirinden bağımsız değildirler. Sürekli olarak birbirine bağımlı olup karşılıklı bilgi alışverişi içindedirler. Bu bilgi sistemleri bilgi akışı suretiyle işletmenin bütün faaliyet fonksiyonlarını (üretim, pazarlama, finans vb.) dolayısıyla bütün yönetim işlevlerini (planlama, örgütleme, yürütme, kontrol) ve yönetim basamaklarını (üst, orta, alt yönetim) birbirlerine bağlayarak işletmeyi bir sistem içinde bütünleştirirler⁶.

4 Melih ERDOĞAN ve Nurten ERDOĞAN, **Muhasebede Bilgisayar Kullanımı**, Boyut Matbaacılık A.Ş., Eskişehir 1996, s. 52.

5 Geoffrey ELLIOT ve Susan STARKINGS, **Business Information Technology: Systems, Theory and Practice**, Addison Wesley Longman, New York 1998, s. 16.

6 Fevzi SÜRMELE, **Muhasebe Bilgi Sistemi**, T.C. Anadolu Üniversitesi Sağlık ve Bilişimsel Araştırma Çalışmaları Vakfı Yayınları, No. 115, Eskişehir 1996, s. 26-27.

Bilgi teknolojisindeki gelişmeler, işletmelere artan sorumluluklarını yerine getirmeleri için önemli yenilik ve kolaylıklar sağlamıştır. Özellikle iletişim ağlarının kullanımı bilgi sistemleri arasındaki entegrasyonu ve bilgi alverişini daha kolay ve hızlı hale getirmiştir. Artık işletmelerin bilgi sistemlerinin yeni teknolojiye dayalı olarak tasarlanmaması düşünülemez.

İşletmelerde mevcut olan sistemlerden birisi olan muhasebe ilgili grupların bilgi gereksinimlerini karşılayabileceği ölçüde başarılı olabilecek bir sistemdir. Bu nedenle muhasebe bir bilgi sistemi olarak düşünüldüğünde, bu sistemin temel amacı bilgi kullanıcılarının etkili karar almalarını sağlayacak verilerin toplanması, işlenmesi ve iletilmesinden oluşacaktır. Diğer taraftan en önemli bilgi kullanıcısı durumunda olan yöneticilerin yönetimde başarılı olmaları ise, planlama ve kontrole yönelik bilgilerin kendilerine sağlanması ile mümkündür. Muhasebe bu kararlara esas oluşturacak biçimde işletmenin mali nitelikteki bilgilerini toplamalı, bunları işleyerek elde ettiği bilgileri zamanında, yerinde, tam ve doğru olarak gereksinim duyanlara iletmelidir⁷.

Çok aktif bir servis olması sebebiyle işletmelerde bilgi teknolojilerinin en fazla kullanıldığı alanlardan birisi muhasebedir. Bilgi teknolojileri muhasebe sürecini ve iletişim akışını önemli ölçüde etkilemiştir. Muhasebede el ile yürütülen işlemlerin artık bırakılarak bilgi üretiminin bilgi teknolojileri kullanılarak yapılması, doğal olarak üretilen bilgilerin de kullanıcılara teknolojik olarak iletilmesini gerekli kılmıştır. Bilgisayarla desteklenmiş bir muhasebe sistemi bilgi üretim ve iletişim fonksiyonlarını kusursuz olarak yerine getirmektedir. Teknolojinin çok hızlı değişmesi ve gelişmesine bağlı olarak iletilen bilgilerin biçimleri ve iletişim araçları da değişmekte ve çeşitlenmektedir. Teknolojik gelişmeler muhasebeyi daha da önemli bir konuma getirmiştir⁸. Muhasebede kullanılan teknolojilerin neler olduğunu ve işlevlerini tam olarak kavrayabilmek için bundan sonraki açıklamaları bu teknolojilere yatırım yapmaktan kaçınmayan ve bu teknolojileri yoğun bir şekilde kullanan işletmelere göre yapmakta fayda olacaktır.

Bilgisayarlar, muhasebede kullanılan en önemli donanımlardan birisidir. Veri girişi, işleme ve raporlama işlevlerinin hepsi bilgisayarlar ve ilgili muhasebe yazılımları kullanılarak yapılır. Muhasebede bilgisayarların kullanılması muhasebe süreci içinde yapılan işlemleri daha kolay hale getirmiştir. Artık el ile yürütülen sistemlerdeki gibi sınıflanan kaynak belgelerin günlük deftere tek tek işlenip, büyük defter kayıtlarının yapılıp, kesin sağlamanın çıkartılmasına ve finansal raporların hazırlanması için günlerce uğraşılmasına gerek kalmamıştır. Muhasebede veri akışı çok yoğun olduğu için muhasebecilerin bu işlemleri el ile yapmaları hata yapma olasılığını da arttırmakta, gerekli düzeltmeleri yapmakta çok fazla zaman almaktaydı. Bilgisayar kullanılan muhasebe sistemlerinde ise derlenen ve sınıflanan kaynak belgeler muhasebe

⁷ Münevver YILANCI, "Muhasebe Bilgi Sistemi ve Kontrol", *Kütahya İ.İ.B.F. Yıllığı*, 1991, s. 103.

⁸ Berna DEMİR, "İşletmelerde Muhasebe İletişimi", *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, Cilt.3, Sayı.4, Aralık 2001 s. 23.

yazılımları kullanılarak bilgisayara girilmekte, girilen veriler otomatik olarak defterlere işlenip kesin mizan alınmakta ve finansal raporlar çıkarılmaktadır. Muhasebecilerin kaynak belgeleri girmesi dışındaki tüm muhasebe işlemleri ve gerekli kontroller kullanılan program tarafından yapılmaktadır. Ayrıca el ile bilgi işlemede olduğu gibi finansal raporlar sadece dönem sonunda alınmakta, gereksinim duyulduğu bir zamanda bu raporlar alınabilmektedir. Gerekli düzeltmeler ve güncelleştirme (update) işlemleri de çok kolay bir şekilde yapılabilmektedir.

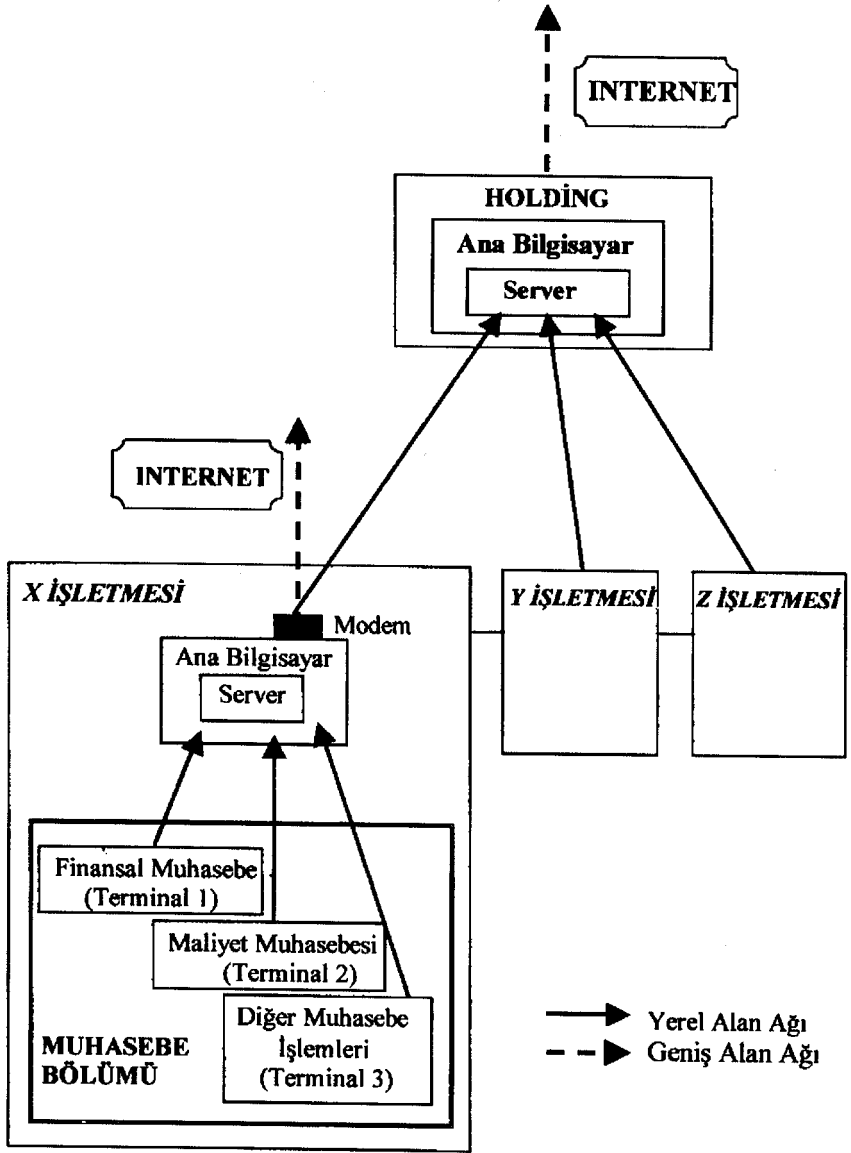
Bilgisayarların en önemli faydalarından birisi veri ve bilgileri saklayabilmeleridir. Bilgisayarların sabit disklerinde, disketlerde, okunabilir-yazılabilir CD-ROM'larda, harici disk sürücülerinde muhasebe bilgileri depolanıp gereksinim olduğu zaman bu bilgiler tekrar çağırılabilir.

İşlemleri büyük bir yetenekle ve büyük bir hızla gerçekleştiren bilgisayarlar, muhasebenin daha ileri aşamaları için de kullanılmaktadır. Örneğin, verilen program dahilinde finansal tabloları yorumlayabilmekte, geleceğe dönük hedefler gösterebilmekte, proforma bilançolar ve esnek bütçeler düzenlemekte ve bütçe kontrolü yapabilmektedir. Elde edilen sonuçlar yöneticilere anında rapor edilerek işletme kararlarının daha çabuk, daha etkin ve daha bilimsel şekilde alınmasına olanak sağlanmaktadır. Aynı zamanda muhasebede kullanılan matematiksel-istatistiksel tekniklerin uygulanmasında etkin birer yardımcıdır⁹. Ayrıca işletmelerde anında bilgileri sağlayan çizgili kod (bar-code) ve lazer sistemli, optik okuyuculu yazar kasaların kullanımı da muhasebe ve envanter kayıt sisteminde önemli yenilikler getirmiştir.

Muhasebe bilgilerine sadece muhasebe bölümünde çalışanlar ve veri girişini yapan muhasebeciler değil işletmenin diğer bölümleri, işletme yöneticileri, işletmenin şubeleri, işletmenin bağlı olduğu holding ve işletme dışındaki kişiler de gereksinim duymaktadırlar. Bu nedenle işletme içinde ve dışında bulunan kişilerin bu bilgilere bilgisayarlar ile ulaşabilmeleri için işletmelerde gerekli ağ yapısının kurulmuş olması gerekir (Şekil 2).

Şekil 2'de görüldüğü gibi örnek olarak alınan X işletmesinde bilgisayarlar yerel ve geniş alan ağlar ile birbirlerine bağlıdırlar. Burada sadece muhasebe bölümündeki bilgisayarların ağ bağlantısı gösterilmiştir. Fakat işletmenin diğer bölümlerindeki bilgisayarlar da muhasebe bölümü gibi aynı bağlantıya sahiptirler. Muhasebe de dahil olmak üzere işletmedeki tüm bölümlerdeki bilgisayarlar yerel ağ ile birbirlerine bağlıdırlar. Özellikle üretim bölümü ile muhasebe bölümünün bilgi alışverişi; maliyet, stok gibi bilgilerin muhasebede gerekli olması sebebiyle çok yoğunudur. Bilgisayar ağlarının kullanılması bölümlerdeki bilgisayarların ana sisteme (ana bilgisayar) bağlanmasını gerekli kılmıştır. Ana sistem, yazıcı ya da sabit disk gibi diğer donanım birimlerinin tümünün de işletimini gerçekleştirebilen bir ağ aygıtıdır.

⁹ Melih ERDOĞAN, **Bilgisayar Kullanılan Muhasebe Sistemlerinde Denetim Süreci**, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir 1988, s. 25-26.

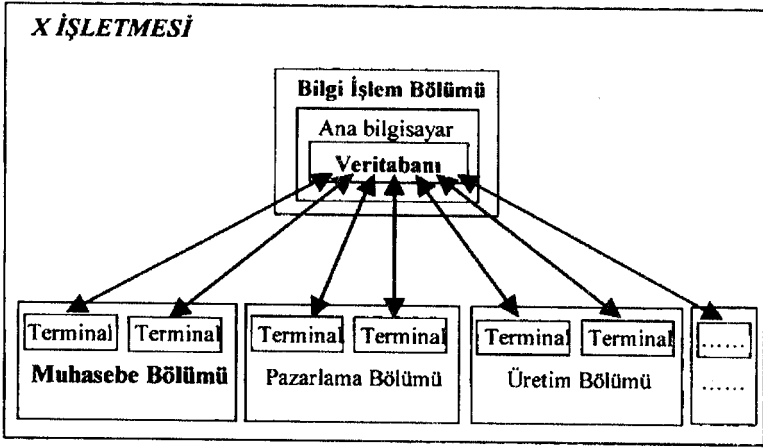
Şekil 2: İşletmelerde Mevcut Ağ Yapısı.

Muhasebe bölümündeki bilgisayarlar ağ ile ana sistemdeki Server'a (sunucu) bağlanarak modem + telefon hattı veya uydu üzerinden holding'e bağlı diğer işletmelere ve/veya holding merkezindeki Server'a ulaşabilmektedirler. Holding'e bağlı diğer işletmelerle iletişim, holding'teki Server üzerinden de olabilir. Muhasebe bölümündeki personel, yetkileri dahilinde bilgi gönderebilmekte ve diğer işletmelerden bilgi alabilmektedir. Örneğin holding merkezindeki bir yönetici de ilgili programa girerek X işletmesinde üretilen bir muhasebe raporunu kendi bilgisayarında görebilir veya yazıcıdan dökümünü alabilir. İşletme içindeki ağa bağlı tüm bilgisayarlar ile, farklı birimdeki bir ağa bağlı yazıcıdan çıktı alınabilir. Muhasebe bilgileri işletmeler için çok önemlidir, bu nedenle bu bilgilerin genelde sadece yerel ağda dolaşmasına izin verilir. Yerel ağ dışındaki kullanıcılar bu bilgilere ulaşamazlar.

İşletmede yerel ağ'ın kurulu olmaması durumunda muhasebe, pazarlama, üretim gibi sistemlerin birbirinden bağımsız bir diğer deyişle bağlantısız çalışması zorunludur. Genelde her bölüm kendi veritabanını oluşturacağı için bölümler arasında entegrasyon sağlanamaz. Bu durumda muhasebede üretilen bilgilerin diğer bölümlere iletimi ancak belli formalitelerden sonra gerçekleşecektir. Ayrıca aynı verilerin farklı bölümlerde çift girişleri olacaktır. Böyle bir bilgisayar sisteminde muhasebe verileri, veri girişi yapan muhasebecilerin kendi bilgisayarlarında (PC) bulunduğu için bu verilerin zarar görme riski daha fazladır.

Holding'e kadar olan yerel bağlantı holding'ten sonra sona ermekte ve geniş alan ağı olan Internet'e geçilmektedir. X işletmesinin bir holding şirketi olmaması durumunda doğrudan işletmedeki Server'dan Internet'e çıkış olacaktır (Şekil 2). Muhasebede Internet genelde; yöneticilere ve muhasebe bilgileri ile ilgilenen diğer kişilere muhasebe raporları elektronik-posta (e-mail) ile gönderilmek istenildiğinde kullanılmaktadır.

Günümüzde bilgisayarların ve iletişim ağlarının işletmelere sağladığı en büyük faydalardan birisi de bölümler arasında sistem entegrasyonu sağlamasıdır. Bilgi iletişim ağları sayesinde Unix veya OS/2 gibi işletim sistemine sahip ana sistemde bulunan tek bir veri tabanına her bölüm çalışanı yetkileri dahilinde ulaşabilmektedirler. Böylece çift girişlerde önlenmiş bulunmaktadır.

Şekil 3: Ortak Veri Tabanı Kullanımı.

Şekil 3'te görüldüğü gibi tüm bölümler ana sistemde bulunan ortak veri tabanını kullanmaktadır. Muhasebe bölümünde çalışan personel veri tabanında cari hesaplar, bankalar, çek-senet, muhasebe, stok kontrol, üretim, bütçe, ücretleme (bordrolar), envanter yönetimi ve kontrol, büyük defter, sabit varlık yönetimi, sipariş girişleri, satış analizleri, senet takibi ve faturalama işlemlerini yapmak için ilgili bölüme girerek veri girişini yapmakta ve istediği muhasebe raporlarını yine aynı veri tabanını kullanarak ağa bağlı bir yazıcıdan alabilmektedir. Muhasebe personelinin veri girişi yaptığı bilgisayarlar sadece terminal olarak kullanılmakta ve bu bilgisayarlarda hiçbir veri bulunmamaktadır. Veri tabanlarına birkaç kullanıcı aynı anda bilgi girişi yapabilir. Girilen veriler ana bilgisayarda depolanmaktadır. Sistem yöneticileri ana bilgisayarda bulunan muhasebe veri ve bilgilerini günlük olarak yedekleyerek (back-up) verileri korumaktadırlar.

İşlemlerin sağlıklı biçimde yürütülmesi ve karar almada gereksinim duyulan bilgilerin doğru ve zamanında elde edilmesi için işletmedeki tüm bölümlerde girilen verilerin ana sistem altında entegre olmasını sağlayan veri tabanlarına örnek olarak ORACLE, SAP R/3 ve RPG yazılımları verilebilir. Son yıllarda ülkemizde LOGO, LINK ve ETA gibi yazılım firmaları büyük atılımlar yapmışlardır. Bu firmalar tarafından hazırlanan programlar sadece muhasebe programı olmayıp, entegre ticari programlardır.

Muhasebe uygulamalarında yukarıda belirtilen yazılımlar dışında başka yazılımlarda kullanılmaktadır. Muhasebeciler ana bilgisayardaki veritabanında oluşturdukları muhasebe raporlarını kendi bilgisayarlarında bulunan elektronik tablolar yazılımlarına (ör: Excel) aktararak raporlarda biçimsel düzenlemeler yapabilirler. Ayrıca bu yazılım kullanılarak bilgisayara nümerik veri kayıtları girilir ve faturalar, gider tabloları, zaman çizelgeleri gibi tablolar hazırlanabilir. Böylece yöneticilere raporları daha etkili biçimde sunabilirler.

Microsoft Word ve WordPerfect gibi kelime işleme yazılımlarını kullanarak raporlar yazabilirler. Grafik yazılımları kullanılarak çok çeşitli grafikler oluşturulabilir. Elde edilen grafikler raporların içine yerleştirilip, sunulan bilgiler grafiklerle desteklenebilir. Ayrıca sunuş programları kullanılarak hazırlanan slaytlar ile yönetime etkili sunuşlar yapılabilir.

Görüldüğü üzere muhasebede bilgi teknolojileri yoğun bir şekilde kullanılmaktadır. Bu teknolojileri kullanacak kişiler oldukları için muhasebeciler bilgisayarları, bilgi iletişim ağlarını, yazılımları ve diğer donanımları aktif olarak kullanabilmelidirler.

Sonuç

Muhasebede önemli bir yere sahip olan ve bilgi akışının daha hızlı olmasını ve daha geniş kullanıcıya ulaşılmasını sağlayarak muhasebenin gelişmesine katkıda bulunan bilgi teknolojileri işletmelerde yaygın bir biçimde kullanılmaktadır. Kullanılan teknolojiler muhasebenin amacını değiştirmemekte sadece kullanılan araçlar değişmekte ve çeşitlenmektedir.

Muhasebe, diğer bölümlerle iletişim kurmadan sadece kendi içinde finansal bilgileri oluşturamaz. İşletme ile ilgili finansal bilgilerin elde edilebilmesi için gerekli verilerin işletme içindeki diğer bölümlerden muhasebeye hızlı ve düzenli bir şekilde ulaşması gerekmektedir. Ayrıca muhasebede hazırlanan raporlarda yöneticilere ve işletme dışındaki diğer kullanıcılara zamanında iletilmelidir. Bunun için de işletme içinde ve dışında gerekli olan ağ yapısı kurulmuş olmalıdır. Bilgisayarlar, diğer kullanıcılarla bilgi alışverişini sağlayan yerel ve geniş alan ağları ve entegre veri tabanları muhasebenin bu görevleri yerine getirmesinde önemli katkılar sağlamıştır.

Kullanılan teknolojilerin de katkısıyla muhasebe, defter tutmakla eş anlamlı olmaktan çıkmış, planlama, kontrol ve karar almaya yardımcı bir görevi de üstlenmiştir. Bu da muhasebecilerin görevlerinde önemli değişiklikler yaratmıştır. Muhasebecilere katip gözü ile bakılması devri kapanmıştır. Artık günümüzde muhasebeciler teknolojiyi yoğun bir şekilde kullanan, yönetimle sürekli iletişimde bulunan ve işletme yönetimine karar desteği sağlayan kişiler olarak işlev görmektedirler.

Kaynakça

- BOLOGNA, G. Jack ve WALSH, Anthony M., **The Accountant's Handbook of Information Technology**, John Wiley, New York 1997.
- DEMİR, Berna, "İşletmelere Muhasebe İletişimi", **Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi**, Cilt.3, Sayı.4, Aralık 2001.
- DEMİR, Berna, **Muhasebe İletişimi ve Muhasebe İletişim Teknolojisi: CAMİŞ Ambalaj Sanayii A.Ş. , Eskişehir Fabrikasında Bir Uygulama**, Basılmamış Doktora Tezi, Eskişehir 1999.
- ELLIOT, Geoffrey ve STARKINGS, Susan, **Business Information Technology: Systems, Theory and Practice**, Addison Wesley Longman, New York 1998.
- ERDOĞAN, Melih ve ERDOĞAN, Nurten, **Muhasebede Bilgisayar Kullanımı**, Boyut Matbaacılık A.Ş., Eskişehir 1996.
- ERDOĞAN, Melih, **Bilgisayar Kullanılan Muhasebe Sistemlerinde Denetim Süreci**, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir 1988.
- SIMON, Judith C., **Understanding & Using Information Technology**, West Publishing Company, St. Paul, Mineapolis 1996.
- SÜRMEİ, Fevzi, **Muhasebe Bilgi Sistemi**, T.C. Anadolu Üniversitesi Sağlık ve Bilimsel Araştırma Çalışmaları Vakfı Yayınları, No. 115, Eskişehir 1996.
- YILANCI, Münevver, "Muhasebe Bilgi Sistemi ve Kontrol", **Kütahya İ.İ.B.F. Yılı**, 1991.

